

Miten yhteiskunta avustaa sitä työtä, jota tehdään Tanskan Emäntäyhdistyksissä

Ingeborg Richter.

Tanskan Emäntäliitolla on nyt 110 paikallisyhdistystä, ja sen jäsenluku on runsaasti 18.000.

Ohjelmanamme on kuten muissakin pohjoismaissa työskennellä kodin asian hyväksi ja valmentaa naisia heidän tärkeihin ja vastuunalaisiin tehtäviinsä kodissa.

Olemme noin kahtena ja puolena viime vuonna pitäneet

1,363 havaintoesitystilaisuutta,

1,261 jäsenten kokousta,

735 opintokurssia,

710 esitelmää,

118 näyttelyä, m.m. yhden suuren koko maata käsittäneen näyttelyn,

10 emäntäpäivää,

n. 30 meijerituotteitten mainostustilaisuutta — ja kaikkea tätä on käynyt katsomassa noin 400,000 henkilöä.

Kun aloitan mainitsemalla nämä pienen maamme oloissa perin suuret luvut — sekä siitä, mitä on suoritettu, että osanottajain ja läsnäolijain runsaudesta — niin teen sen osaksi osoittaakseni Teille, miten suuresti työtämme harrastetaan, ja osaksi samalla vähän selittääkseni, mitenkä olemme taloudellisesti kyenneet niin paljon niillä vähillä varoilla, joita Tanskan Emäntäliitolla itsellään on.

Tällöin olemme voineet turvautua yhteiskunnan apuun ja sen myötämielisyyden ja toimenpiteitten turvin saaneet suoritetuksi sen kaiken, mikä on ohjelmassamme, mutta minkä suorittamiseen itsellämme ei ole varoja.

Eräänä ohjelmamme pääkohtana on valmentaa naisia kodin käytännöllisiin ja taloustehtäviin sen vakaumuksen mukaisesti, että tämä ala vaatii hyvin järjestettyä ja perusteellista opetusta samoin kuin kaikki muu ansiotyö — olemme sentähden muun muassa perustaneet Marttaliittomme, jotka työskentelevät antamalla 3-vuotista käytännöllistä kotiharjoittelua, mitä täydentää 3-vuotinen tietopuolinen ilta- tai iltapäiväkoulutus, ja lopuksi on

tutkinto sekä annetaan todistus kokeitten suorittamisesta. — Meillä on nyt 16 Marttaliittoa ja näillä 601 oppilasta. Eri opintokursseilla ja eri havaintoesitystilaisuuksissa opetamme osaksi perheenäideille, osaksi nuorille tytöille uusia ravinto-opin teorioita, lapsenhoitoa, taloustiedettä ja terveydenhoitoa. Saadaksemme varoja näitä kaikkinaisia kustannuksiltaan kalliita opintokursseja varten käytämme hyväksemme Tanskan 11. 5. 1935 säädettyä *iltakoululakia*, jonka nojalla voidaan antaa avustusta naisten kotitehtävien opettamiseen koulupakko-ikää vanhemmille — mutta ehtona on, että jokaisessa ryhmässä on vähintään 10 oppilasta ja että opetus on käsittänyt vähintään 20 tuntia. Avustus annetaan opettajanpalkkioavustuksena (1,95 kruunua tunnilta) ja toimeenpanoavustuksena (60 %, joka jaetaan 10 vuodeksi). Talousvuonna 1938—39 on täten myönnetty 555,000 kruunua — siitä huomattava osa kotitalouden opetukseen. 5 à 10 kruunun määrärahalla oppilasta kohden voimme tällä tavoin järjestää useimmat opintokurssimme kuntain ja valtion avustuksen turvin — myöskin Marttaliittomme sisältyvät tämän lain piiriin.

Perheenäideille voidaan samoin järjestää opintokursseja tämän lain nojalla — joko viikoittain aina erällään 3-tuntisena opetuksena — tai kerran kuukaudessa opintopiirissä tai havaintoesityksinä, ja ne voivat käsittää kotitaloustyötä ja talousoppia, terveellistä ruokajärjestystä, kouluruokaa, ravintojärjestysoppia ja muuta samanlaista.

Tämän iltakoululain mukainen opetus voidaan antaa

- a) luokkaopetuksena (missä huoneistossa tahansa);
- b) perheopetuksena (siihen vaaditaan opetuskeittiö);
- c) ryhmäopetuksena (voi tapahtua yksityiskodeissa, seurataloissa ja vastaavanlaisissa huoneistoissa).

Havaintoesitystemme toimeenpanijoina käytämme neuvoja, joilla on kiinteä palkka — mutta sitä varten voimme saada valtiolta avustusta 50 % palkkaus- ja matkamenoihin sekä 25 % toimistokuluihin. — Tanskan Emäntäliittolla on tällä hetkellä 2 neuvojaa ja yhteistöminnassa olevien Tanskan kotitalousyhdistysten kanssa yhteisenä 1 neuvoja, joka johtaa Sorön Koe- ja tutkimuslaboratoriot, missä tarkastetaan tehdasvalmiste-tuotteita ja missä jäsenet voivat ilmaiseksi tutkituttaa tuotteen tai toisen, josta he eivät ole varmoja, mitä se sisältää. — Lisäksi on aikomus suorittaa koko joukko uusia tavarantutkimuksia ja mahdollisesti kotitalousvälinekokeita.

Vuonna 1935, toukokuun 11 päivänä, valtio useitten kotitalousjärjestöjen aloitteesta perusti sisäasiainministeriön alaisen *Valtion kotitalousneuvoston*.

Neuvoston muodostaa 9 jäsentä, jotka sisäasiainministeriö määrää, samoin kuin se nimittää puheenjohtajan.

5 neuvoston jäsentä nimitetään 5 kotitalousjärjestön (niiden joukossa Tanskan Emäntäliiton) ehdottamina. Lisäksi on terveydenhoitohallituksen oltava edustettuna.

Neuvostoon liittyy sihteeristö, jonka johtajalla pitää olla kotitalousteknillinen koulutus.

3 alkuvuonna valtionapu oli 20,000 kruunua vuosittain. 1938 laki tarkistettiin ja uudistettiin vuoteen 1942 kestäväksi, ja valtionapu määrätään nyt vuotuisen talouslain yhteydessä. 1938 myönnettiin siten 30,000 kruunua, ja tänä vuonna saamme vielä lisää avustusta neuvoston toimintaa varten.

Valtion kotitalousneuvostolla on 3 toimistohuonetta käsittävä huoneisto Kööpenhaminassa Bispegaardenissa, Nørregade 11. Johtajana on rouva Karen Braae. Neuvoston päivittäisen työn suorittavat sen sihteeri, neiti Stoumann, ja hänen apunaan 2 kotitalousopettajaa ja polyteknikan kand. rouva Wille Jörgensen sekä toimistoapulainen.

Neuvosto on koonnut joukon ammattikirjallisuutta ja ammattilehtiä.

Kerran kuukaudessa ilmestyy painettu opasjulkaisu "Faglige Meddelelser" — Ammatillisia

Tiedonantoja — jonka saa tilata 1,50 kruunun vuosimaksusta.

Nämä Tiedonannot toimitetaan niin, että niitä kykenee lukemaan jokainen harrastunut perheenäiti, ja niissä koetetaan ottaa käsiteltäviksi ajankohtaisia ja tärkeitä aiheita myös ammattisivistyksen saaneita lukijoita silmällä pitäen. Kotitaloudelliset ammattilehtemme painattavat palstoilleen näitä tiedonantoja, ja päivälehdet julkaisevat niitä suurin määrin, niin että nämä ammatilliset valistustiedot leviävät kautta koko maan.

Radiolähetykset ovat samoin tärkeänä tekijänä valistustoiminnassamme ja käsittelevät sekä ajankohtaisia että käytännöllisiä perheenäideille tärkeitä kysymyksiä ja yleisiä valistavia aiheita kotitalousalalta.

Neuvosto on lisäksi julkaissut sarjan lentokirjasia — muiden muassa seuraavat:

- 1) 12 huokeata, mutta ravitsevaisuuden kannalta täysin kelvollista päivällistä.
- 2) Hedelmien ja vihannesten ravintomerkitys — erityisesti silmällä pitäen pienituloisia koteja.

Näitä kahta lentokirjasta on levitetty noin 200,000 kappaletta, ja työttömyyskassat, kunnanvaltuustot ja muut samanlaiset ovat tilanneet suuret määrät näitä lentokirjasia levitettäväksi.

Lisäksi on julkaistu joukko radioesitelmiä lentokirjasina samoin kuin sarja esitelmiä tavarapöydästä, jotka käsittelevät: lihaa, siipikarjaa, kalaa, juustoa ja leipää — näillä esitelmillä oli nimenä "Ostoksilla perheenäidin kanssa".

Erikoispainoksina on sitäpaitsi julkaistu:

Hedelmämehun valmistuskokeita ja mehupullojen sulkemismenetelmiä.

Kokeita säilykkeiden keittämisestä kaasuuuneissa.

484 tanskalaisen työläisperheen kotitaloustilit.

Kotitalousjärjestöjen ruokatutkimuksia.

Kemiallisia säilömkokeita.

Neuvoston työ on menneinä vuosina ollut hyvin monipuolista, ja voin mainita nimeltä — jotta en tekisi esitystäni liian pitkäksi — ne eri pääryhmät, joihin työ jakaantuu:

- 1) Valistustyö.
- 2) Propaganda terveellisen ravinnon puolesta ja sitä koskevien käytännöllisten ohjeitten lähettäminen.
- 3) Taloudenpidon taloustieteellisen perustan tutkiminen.
- 4) Taloudenpidon työmuotojen järkipäisyttäminen.
- 5) Tavaralaatujen tutkiminen.
- 6) Neuvostolle lähetettyjen ehdotusten y.m.s. käsittely.

Tänä vuonna panimme alulle hyvin tärkeän asian, sen, että ryhdytään suorittamaan ravintotutkimuksia yhteistyössä terveydenhoitohallituksen kanssa, jotta saataisiin luoduksi asiallinen perusta sen vaikutuksen määrittämiseksi, mikä ravinnolla on kansanterveyteen.

Näitä ravintotutkimuksia tulevat johtamaan lääkärit ja kotitalousopettajat, eivätkä ne käsitä vain väestön jokapäiväisen ruoan tutkimista, vaan myöskin tutkitaan mainitun ruoan nauttijain ravitsemustila.

Tarkoituksena on tutkia eri väestöryhmiä kutakuinkin samankaltaiselta taloustasolta — mutta tämä työ, joka on ylen määrin tarpeen vaatima meidän aikanamme ja joka olisi pitänyt aloittaa jo kauan sitten, maksaa paljon rahaa — toistaiseksi on Carlsberg-säätiöstä annettu 30,000 kruunun avustus ja talousvaliokunta antanut samanlaisen summan, niin että voimme ryhtyä työhön ja toivomme, että tarpeelliset varat voidaan saada sitä mukaa kuin työ edistyy — niin että todella pääsemme selville siitä, millaista ihmisen oikean ravinnon on oltava, jotta hänestä tulisi terve ja elämäntelpoinen yksilö.

Neuvosto pitää lain mukaan vähintään 6 kokousta vuodessa, ja niissä eri järjestöt voivat päästä vaikuttamaan ja määrätä työn suuntaviivat ja ottaa kulloinkin tärkeät tehtävät käsiteltäviksi.

Neuvostolla on tällä hetkellä 19 työvaliokuntaa, ja se on edustettuna 10 toimikunnassa ja valiokunnassa.

Voin käyttää valtion talousneuvostosta selasta vertauskuvaa, että sen on toimittava eräänlaisena muuntajana — se kokoaa kaikki tähän mennessä kotitalouden alalla suoritettut

eri tutkimukset, kokeet ja saadut kokemukset, ja senjälkeen se levittää ne — tiivistetyssä ja selvennetyssä muodossa — kaikkiin Tanskan koteihin sekä näiden että yhteiskunnan hyödyksi.

Suurin kokonaispiirtein voin sanoa, että sen avun ja harrastuksen, jota yhteiskunta nyt alkaa osoittaa kotitaloustyölle, aikaansaajina ja perustana ovat olleet ne vaatimukset, joita kotia harrastavat naiset vuosien mittaan ovat esittäneet — mutta sillä työllä ja niillä laeilla, jotka vähitellen ovat saaneet niistä alkunsa, on määrättyssä mitassa ollut satunnaisuusien leima, ja ne ovat hajaantuneet niin monelle alalle — kuten esim. monet kokeet tai muut samanlaiset, jotka olisi voitu ratkaista yhdessä paikassa, samanaikaisesti suoritettiin useissa paikoissa — niin että hukattiin aikaa, rahaa ja voimia ja puuttui sisäistä yhtenäisyyttä tai mahdollisuuksia siihen, että tulokset olisivat koituneet kaikkien kotien tietoon — se pitää paikkansa, olipa kysymys opetusoloista — tutkimustyöstä — koetoiminnasta ja niin edespäin.

Tämän tajusivat naiset jo vuosia takaperin — he lähettivät esityksiä, että oli asetettava toimikunta käsittelemään kotitalousongelmia — se kumma tapahtuikin, ja tämä toimikunta esitti mietinnönkin — sitten siitä ei ole kuulunut hiiskahdustakaan!

1935 sitten joukko kotitaloutta harrastavia järjestöjä itse laati mietinnön, jossa pohdittiin pääasiallisesti kotitalousopetusta ja perheenäitien ja heidän apulaistensa suhdetta — se lähetettiin perille — herätti jonkin verran huomiota ja lehtikeskustelua — mutta siirrettiin sitten syrjään muiden mietintöjen joukkoon!

1937 jälleen joukko järjestöjä piti yleisen kokouksen Kööpenhaminassa, aiheena "Suurin kunniatehtävämme — kotityö" — ja tämä kokous kenties muun muassa aiheutti sen, että pääministeri huhtikuussa 1938 ehdotti kotitaloustoimikunnan perustamista, ja huomionarvoinen on se perustelu, jonka pääministeri esitti:

"Samaan aikaan kuin eri teitä on suotu eri näistä avustusta naisten opettamiseksi kodinhoitoon ja sen yhteydessä oleviin tehtäviin, ei

tähän mennessä ole ollut minkäänlaista kokonaissuunnitelmaa sellaista opetustyötä varten, ja samaten on puuttunut elin, joka voisi toimia kokoaavasti ja olla suunnittelemassa puheenaolevaa työtä.

Perheenäidin työllä on suuri yhteiskunnallinen merkitys, sen suorittamisesta riippuu kotien, lasten ja perhe-elämän kohtalo, ja sentähden on kaikille etua siitä, että naisilla nuoruudessaan on tilaisuus saada opetusta, joka on välttämätöntä sen rinnalla, mitä kodit itse voivat antaa. Mutta myös tuhansille niille naisille, jotka elättävät itsensä työllä, on opetusoloilla ja ravintoneuvonnalla erityisen suuri merkitys, ja tehtävä siis on monipuolinen ja päämääriltään moninainen.

Sentähden on päätetty asettaa pääministeriön alainen toimikunta pohtimaan mainittua kysymystä ja suunnittelemaan toimintaa, joka johtaa päämäärään.

Toimikunta tulee toimimaan mukana niiden määrärahojen jaossa, jotka on ratkaistava eri ministeriöissä: opetusministeriössä, maanviljelysministeriössä, kauppaministeriössä, sisäasiainministeriössä ja sosiaaliministeriössä, sekä tarpeen vaatiessa esittämään ehdotuksia kotiapulaisten ja perheenäitien opettamista tarkoittavan yhteiselimen perustamisesta sekä ehdotuksia, jotka tarkoittavat tehtävien järjestyksestä ratkaisemista silloin, kun on kysymys koulupohjaisesta opetuksesta, ammattikouluista, kotitalouskouluista ja niin edespäin ja sentähden on myös otettava huomioon opetukseen tarvittavien opettajavoimien koulutus.

Toimikunta suunnitellaan muodostettavaksi jäsenistä, jotka edustavat asiaa lähellä olevia eri ministeriöitä sekä sellaisia laitoksia ja yhdistyksiä ja muita samantapaisia, joiden toiminnalla on merkitystä tässä käsitellyllä alalla...”

Kesäkuun 8 päivänä 1938 nimitettiin tähän toimikuntaan 14 jäsentä sekä puheenjohtaja, herra lääkärintohtori Frandsen, ja 2 lainopintua sihteerinä.

Tämä komitea on sitten työskennellyt siihen saakka, kunnes se tammikuun 13 päivänä 1939 antoi pääministerille perusteellisen mietintönsä

— suorittaen erään komiteain työennätyksen maassamme.

Mietinnön on opetusministeriö esittänyt valtiopäiville lakiehdotuksena, ja sen voi varmasti odottaa tulevan hyväksytyksi tänä vuonna.

Lyhyin piirtein tämän mietinnön suuntaviivat ovat seuraavat:

Perustuen kouluopetuslakiin, joka tulee voimaan vuonna 1947 ja jonka mukaan kaikkien tyttölasten, ennenkuin ovat täyttäneet 14 vuotta, on saatava 2-vuotinen pakollinen kotitalousopetus kouluissa — on seurattu sitä linjaa, että koetetaan luoda etenevä kotitalouskoulutus, niin että voidaan antaa kaikille naisille, jotka sitä haluavat, tilaisuus ilmaiseen koulutukseen kotitalousalalla.

Toimikunnan mielestä on tärkeintä ja tarpeellisinta, että koulupohjainen osa kotitalousopetusta saadaan järjestelmälliseksi ja laajennetuksi — siis että mahdollisuus sellaisen opetuksen seuraamiseen on saatava kaikkialla maassa, perustana lastenkoulujen kotityöopetus.

Sellaisen nuorisopetuksen järjestäminen ja käynnissä pitäminen on niin laaja tehtävä, että sen voi suorittaa vain valtio.

Koko kotitalousopetus on suunniteltava niin, että siitä tulee yhtenäinen ja edistyskelpoinen — sentähden ehdotetaan, että perustetaan opetusministeriön alainen neuvoa-antava asiantuntija-valiokunta (kotitalousopetusvaliokunta), johon lisäksi on aikomus keskittää kaikki kyseeseen tuleva kotitaloustyö — sen sijaan, että se nyt on jakaantunut 5 ministeriöön.

Tämä valiokunta ei tule olemaan pelkästään neuvoa-antava, vaan sen tehtävänä on myös oma-aloitteisesti esittää parannusehdotuksia.

Kun 2-vuotinen pakollinen opetus on pantu lastenkouluissa toimeen, saadaan luoduksi perusta, johon jatkuva kotitalousopetus voi nojautua — toimikunta ehdottaa, että maan naispuolisen nuorisoon on 14 vuoden iästä 20 vuoteen saatava ilmainen tilaisuus vapaaehtoiseen 3-vuotiseen kotitalousopetukseen joko päivä- tai iltakouluissa. Opetuksen on pääpiirteiltään oltava samanlaista koko maassa,

niin että oppilas haitatta voi siirtyä koulusta toiseen ja silti päästä samaan tulokseen.

Sellaisen yleisen kotitaloudellisen nuorison-opetuksen toimeenpanemisella on arvioimattoman suuri merkitys yksityisille kodeille ja yhteiskunnan taloudelle sekä yleisen kansanterveyden kehitykselle, samalla se lisää harrastusta kotitaloustyötä kohtaan ja luo suurempia ansaitsemismahdollisuuksia tällä alalla.

Välttämättömät perustiedot todennäköisesti voidaan opettaa oppilaille 3 luokalla 100—150 tunnissa kullakin. Oppilaat saavat todistuksen joka vuoden opetuksen päättymisestä ja lopullisesta 3-vuotisesta päättymisestä.

Kaiken tämän alkuunpanemiseksi ehdotetaan, että kautta maan joka läänin perustetaan läänin kotitalousvaliokunta, johon kuuluu 3 kotitalousjärjestöjen edustajaa sekä maaherra ynnä muita.

Jokapäiväistä valvontaa varten ehdotetaan perustettavaksi kunnallisia kotitalousvaliokuntia, joihin myöskin kuuluu järjestöjen edustajia.

Näissä 3 uudessa hallinnollisessa valiokunnassa — ministeriön — läänien valiokunnissa — kunnallisissa valiokunnissa — järjestöillä on tilaisuus päästä vaikuttamaan ja painaa leimansa vastaisiin suuntalinjoihin ja herättää harrastusta kotitalouden ongelmia kohtaan nuoren polven keskuudessa.

Mietintö tähtää myös opetuksen jatkamiseen ja kotitalouskoulujen, seminaarien ja ammatikoulujen saaman tuen parantamiseen — samoin kuin se viittaa pikaiseen välttämättömyyteen saada perustetuksi kotitaloustiedekunta — tehtävä, jonka arvelemme voivan saada ratkaisunsa myös tänä vuonna — niin että ensi kerralla, kun tapaamme toisemme Pohjoismaiden Emäntäliiton kokouksessa, toivottavasti voimme tiedottaa sen tapahtuneen tosiasian, että olemme saaneet perustetuksi Pohjoismaiden ensimmäisen kotitaloustiedekunnan ja siihen liittyvän koetoimintalaboratorion!

Niille naisille, jotka eivät tahdo saada tätä 3-vuotista opetusta ennenkuin ovat täyttäneet 20 vuotta, mutta jotka myöhemmin voivat joutua tarvitsemaan sellaista — sekä niille per-

heenäideille, jotka haluavat jatko- tai laajempaa opetusta, voidaan myöskin antaa valtion taholta siihen avustusta nyt voimassa olevan iltakoululakimme nojalla — samoin neuvontatoiminnalle ja siihen verrattavissa olevalle — tässä yhteydessä mietinnössä lisäksi on lastenkouluopetusta lukuunottamatta ainoa pakolliseksi tarkoitettu ehdotus, nimittäin, että neuvojien ja kotitalousopettajien on joka 3:s tai 4:s vuosi suoritettava erilaisia opintokursseja.

Jos tämä ehdotus tulee laiksi, perustetaan useita tarkastajain virkoja, muun muassa naispuolisen kotityöntarkastajan.

Tähän uuteen nuorisonopetukseen käytettävät menot on määrätty noin 1,440,000 kruunaksi vuodessa.

Olemme luonnollisesti iloisia kaikesta tästä uudesta, joka on luotu omien pitkäaikaisten toivomustemme ja vaatimustemme mukaisesti, ja toivomme, että me nyt vastedes saamme paremmat aineelliset edellytykset kotitaloustyölle ja sen suorittajille — mutta tahdon lopettaa sanomalla: Yhdistystyömme pyrkimysten ja hengen on ponnistettava vapaan aloitteenteen pohjalta — meidän on esitettävä ajatuksiamme ja aatteitamme ja luotava leimamme työhön ja saatava yhteiskunta ymmärtämään kodin arvo ja merkitys sekä talouden, käytännön että yhteiskunnan kannalta — otamme kernaasti vastaan sen avun, jota itse pyydämme, mutta emme tahdo, että valtion taholta meitä pakotetaan laeilla tai asetuksilla, jotka kajoavat siihen, mitä me Pohjolassa aina olemme pitäneet parhaana, mitä omistamme: vapaihin koteihin, jotka itse kantavat vastuun ja itse painavat leimansa sukupolviin ja siten luovat hyvän yhteiskunnan eikä päinvastoin.

Meillä, kodin vaalijoilla, on osallamme vastuu — tulevaisuus osoittakoon, milloin ne uudet suuntaukset, joita aika vaatii, kehittyvät kiinteään muotoon — meillä on vastuu siitä, että me Pohjoismaiden emäntäjärjestöjen piirissä olemme olleet tehtävämme tasalla, niin että nousevalla polvella ja sen tulevaisuudenmahdollisuuksilla on oleva meidän työmme leima.

